

todor m. stevanović

KALOĐERI

Da bi sprečili proročanstvo suše, kaloderi jednog sela, ako se sretnu sa kaloderima iz drugog sela, moraju da se pobiju. To sam ja video 1937. godine, 9. marta, na brdu KACOBAC, između sela Zalužnja i Kaštavara.

Čelična strela pogodi oko. Uz fijuk, drveni mač pade na vrat maske, odskoči. Koplje probode masku. Tri maske u kućini. Upletene. Šiknu krv probodenih. Klopetala, urlici gajde, tup udarac, trube, konji, slili se divljački krici u prizor paklenog poprišta. Na belom brdu, izboden aljosan kaloder, stropošta se uz jauk. Za njim drugi... treći... Krv oboji sneg. Svrake i gavranovi kruže i čekaju. Svraka skuplja sve što sija, a oko sija. Buljine uplašene. Isteraše šiš-miša iz kukuruza. Kotlovi sa treskom padaju na glave. Crvene paprike. Maska crvena od boje i krvi. I ostale smešne maske, jezive, sa rogovima, sa iscerenim zubima, a zubi od konja. Staračke maske. Za jedno drvo prikovan kaloder, na leđima mu bisage, iz njih curi brašno. Crna jagnjeća šubara. Gajde presvisnu. Koža splasnu. Telesa podrhtavaju. Skakavac skoči u oko, iscoravi ga.

„... o j do-do dodole...
sična kiša porosila...“
Pevaju dodole u selu.
„Sična kiša porosila...“

Gomila kalodera sruči se na oštre stabljike. One kao mačevi isekeše vene na rukama, probiše u mnoga srca, pljusnu krv u slamu.

„O j do-do, o j do-do
dodole
sična kiša porosila...“

Njihov umilni glas jedva da dopire do brda. Maske od lejke, tikve, kože... Vreo katran na glavu se sruči. Konopci uz fijuk, kamenice, bičevi, motike, zardali topuzi. Tandrče kaciga, kao da je u njoj glava.

„Sična kiša porosila, o j do-do, o j
do-do dodole...“

U kukuruzu prašti, što mačevi ne mogaše, to oštro lišće učini, u trenu poseče lica, krv poteče kao voda iz cevi mirišljave kukute.

„Sična kiša porosila...“

Vetar dunu i diže oblake na nebo.

A vi, veruj te, godi mi vaša pažnja,
zapamti te, postoji brdo KACOBAC
između sela Zalužnja i Kaštavara.

Na njemu je groblje pobijenih kalodera.

Video sam svojim očima da ni jedan nije
ostao živ.

Beograd,
7. maj 1970. god.

Zašto?

miodrag janković

JABUKE

Uskim, metalnim, nekada crvenim stepenicama, peo se sporo Blagoje Kozačenko. Na spratu, zastade kod jednih zelenih vrata pa ih otvori. I poče: zlatna letnja renetka, šarlamovska, crveni kusinot, velika rajnska bonska jabuka, potopiše ga, telo mu nesvesno obužeše, bela astrahanka, kardinal, zimska zlatna parmena, velika kaselska renetka, baumanova renetka, šampanjska renetka, car Aleksandar, danciškinja, parkerska, princeva jabuka, landsberška, renetka siva, harbert renetka, lepa boskoopkinja, gravenštajnka, kanadska renetka, pariska ramurka, orleanska renetka, muskat renetka, harbert renetka, kraljevska kratkopetljuga žuta rumena ruhardova, žuta plemenka, zimska zlatna parmenka, mrka jesenja renetka, šampanjska kajsovka, velika kaselka, šarlamovski, velika rajnska bonjabuka, zlatna letnja renetka, bela astrahanka, baumanova renetka, kanadska kiselka, petrovka, zlatni delišes, car Aleksandar, orleanska renetka, lepa boskoopkinja, žuta rihardova, ribston pepin, muskat renetka, mrka jesenja renetka, purpurni kusinot, kardinal, Orleanova renetka, gravenštajnka, ribston pepin, najlepša boskoopkinja, princeza, landsberška renetka, šarlamovski, mrka jesenja, velika kaselska renetka, ananas, letnja francuska, muskat, harbert renetka, napoleonka, lujza avranš, espeen, charneu, gelertova, vilijamova, جوزيفina, meheln, marija lujza, dilova, boskova, kolomas, zelena letnja magdelina, avranš, mačja glava, rumena sipkava, virginska ružica, letnja rumena, pegava, jesenja crvena kalvilka, parker pepin, slavonska srčika, engleska zimska, subotička srčika, baumanova renetka, pogačara slavonska, subotička srčika, bela zimska kalvilka, rumena štefinka, paradise petrovača, kisela holandska jabuka, Bizmarkova letnja, letnja Australijska, slatki Olivije Serenski, Sen-Zermen, francuska ducinka, nakisela paradise petrovača...

SKOTRIJAO se niz stepenice i pao na stomak. Ni glasa ne pusti i dok se još po koja jabuka negde kotrljala i stvarala zvuk od jabuke, on izdahnu.

Kotrljanje je ličilo na poštapanje, niz stepenice, lupkanje, nesigurno, skoro nedorečeno, ni potpun udar ni zvuk, strašljivo?

A jabuke su padale otvoreno, bez straha, kao bujica iz vrha, stvorile su sasvim određeno stanje zvuka, padanje, kovitlanje, senke koje padaju, senke koje ruše drugu senku, gromko stajanje, odskakivanje, poskakivanje, potiskivanje mraka, odjednom čisto raznoliko padanje u prostor stepenica, bez prestanka forokanje padanja, klokoat, prolečno padanje jabuka, u jesen branje plodova, život po životu poskakuje, a Blagoje pade na stomak, tresne, smiri se, izdahne. Jabuke nemirne kao deca, kao kišne kapi u vazduhu, kao pomahnitale starice kada se napiju, jest, kao starice kada se napiju, ima u tom padanju ponešto od žvakanja, od tiskanja među zubima, žvakanje desnim, rskičavo, od čega se naježiš, padanje u usima, pomračen hladan bol zuba, u tim padanjima, su sva proleća sva rasprskavanja prostora, nebo odleće bilo kuda, kružne stepenice i telo od koga se odbijaju jabuke u uskovitlanim putanjama smrti. Liči to na zlatna rasprskavanja vazduha, na zlatna jutra i na zlatne smrti. I Blagoje rupi na pod, trbuhom raspali, zlatna smrt po njemu, ispod pazuha i među zubima, po leđima i među nogama, u usima kožurica, zagrlilo jabuke, ne kopra se, samo dušu ispusti.